

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRAS

LIETUVOS MUZIKOS IR TEATRO AKADEMIJOS
VAIDYBOS
KETINAMOS VYKDYTI STUDIJŲ PROGRAMOS
VERTINIMO IŠVADOS

Grupės vadovas: doc. dr. Valdas Jaskūnas

Grupės nariai: doc. dr. Nomeda Šatkauskienė
doc. dr. Edgaras Klivis

Vilnius
2016

DUOMENYS APIE ĮVERTINTĄ PROGRAMĄ

Studijų programos pavadinimas	Vaidyba
Studijų sritis	Menai
Studijų kryptis (šaka)	Kinas ir teatras (W400)
Studijų programos rūšis	Universitetinės studijos
Studijų pakopa	Antroji
Studijų forma (trukmė metais)	Nuolatinė (1,5 m.)
Studijų programos apimtis kreditais	90
Suteikiamas laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija	Kino ir teatro magistras

TURINYS

I. ĮŽANGA	4
II. PROGRAMOS ANALIZĖ	4
2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai.....	4
2.2. Programos sandara.....	7
2.3. Personalias	9
2.4. Materialieji ištekliai.....	10
2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas	12
2.6. Programos vadyba	14
III. REKOMENDACIJOS	16
IV. APIBENRINAMASIS ĮVERTINIMAS.....	17

I. ĮŽANGA

Ketinamą vykdyti universitetinių studijų antros pakopos programą *Vaidyba* (toliau – Programa), kurią numato įgyvendinti Lietuvos muzikos ir teatro akademija (toliau – LMTA, Akademija), vertino Studijų kokybės vertinimo centro (toliau – SKVC) sudaryta ekspertų grupė. Išornio vertinimo tikslas – atlikti studijų programos kokybės analizę bei pateikti rekomendacijas studijų programai tobulinti. Vertinant Programą buvo remiamasi LMTA pateiktu ketinamos vykdyti studijų programos aprašu ir 2016 m. kovo 24 d. vykusio ekspertų vizito į LMTA rezultatais.

Išorinį vertinimą ekspertų grupė pradėjo nuo ketinamos vykdyti studijų programos aprašo (toliau – Aprašas) ir jo priedų nagrinėjimo. Programą vertinant vadovautasi universitetines studijas reglamentuojančiais įstatymais ir kitais normatyviniais teisės aktais, SKVC direktoriaus 2013 m. balandžio 22 d. įsakymu Nr. V-23 patvirtinta *Ketinamos vykdyti studijų programos aprašo rengimo, jos išorinio vertinimo ir akreditavimo metodika* (toliau – Metodika), kitais išoriniam vertinimui reikalingais dokumentais.

2016 m. kovo 24 d. vyko ekspertų grupės vizitas į LMTA, kur ekspertai susitiko su LMTA centrinės ir Teatro ir kino fakulteto administracijos atstovais, Programos aprašo grupės rengėjais, numatomais Programos dėstytojais, socialiniais dalininkais, susipažino su fakulteto materialine baze (auditorijomis, biblioteka). Vizito pabaigoje administracijos atstovai ir dėstytojai buvo supažindinti su bendraisiais ekspertų grupės pastebėjimais ir apibendrinimais.

2016 m. balandžio mėn. ekspertų grupė parengė ir SKVC pateikė Programos vertinimo išvadų projektą, kuris buvo išsiųstas Programos rengėjams susipažinti ir pateikti savo pastabas dėl faktinių klaidų.

Kadangi pastabų dėl faktinių klaidų Programos rengėjai neturėjo, šios išvados laikomos galutinėmis.

II. PROGRAMOS ANALIZĖ

2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai

Ekspertų vertinimui pateikta nauja antrosios pakopos *Vaidybos* studijų programa, kurios tikslas „parengti aktorių, savarankišką kūrėją ir/ar tyrėją, gebantį realizuoti savo paties inicijuotą kūrybinį scenos menų projektą, paremtą individualiu aktualios problemos tyrimu, ir susikurti kūrybinės veiklos nišą“ (Aprašas, p. 4). Programos rengėjai, įvertinę 2014 m. tarptautinės ekspertų grupės, vertinusios vykdomą antrosios pakopos studijų programą „Vaidyba“, kritines pastabas ir rekomendacijas, pripažino, kad ankstesnė neakredituota studijų programa „nebeatitiko šiuolaikinio teatro, bendro kultūrinio konteksto ir akademinės aplinkos reikmių“

(Aprašas, p. 7) ir naująja Programa siekia radikaliai naujų studijų rezultatų. Vertinimui pateikta Programa, kaip ir ankstesnė, numatoma vykdyti Vaidybos ir režisūros katedroje. Nors ketinamos vykdyti programos turinys iš esmės yra naujas, paliktas nepakeistas Programos pavadinimas – *Vaidyba*. Tai galima vertinti kaip savotišką rinkodaros sprendimą, nes LMTA „Vaidybos“ programa yra vykdoma daugelį metų, pavadinimas yra aiškus ir žinomas būsimiesiems studentams. Kita vertus, išeinantis už tradicinės vaidybos sampratos Programos turinys sudaro prielaidas pagalvoti ir apie galimybę pakeisti, praplėsti pavadinimą, kuris būsimiesiems studentams būtų informatyvesnis, geriau atspindėtų Programos unikalumą.

Programos tikslas atitinka antrosios pakopos studijoms keliamus reikalavimus, tačiau rinkos poreikis nėra aiškiai pagrįstas skaičiais (Aprašas, p. 8). Formuluojuose aiškiai matyti pirmosios ir antrosios pakopos *Vaidybos* programų tikslų skirtumai: pirmojoje pakopoje, kaip teigiama Apraše, rengiamas aktorius atlikėjas, antrojoje – savarankiškas profesionalus aktorius kūrėjas, turintis meninio tyrimo kompetencijas. Lyginant su ankstesnės programos tikslu, kuris buvo „ugdyti profesionalius aukštos kvalifikacijos aktorius, gebančius sėkmingai integruotis į kūrybinį procesą Lietuvos ir užsienio teatruose“, Programos tikslo formuluotė yra daug aiškesnė, konkretesnė ir akivaizdžiai paremta Vakaruose įsitvirtinusia aktoriaus performerio bei menininko tyrėjo samprata. Programos tikslas atspindi siekį parengti ne kaip buvo įprasta iki šiol „dramos aktorių“, o savarankiškai gebančių dirbti aktorių, galinčių užsiimti plataus spektro veikla – kūrybine, tiriamąja, organizacine, edukacine. Šis, išties radikalus, Programos pokytis yra sveikintinas ir savalaikis.

Universalaus aktoriaus rengimo poreikis nustatytas glaudžiai bendradarbiaujant su socialiniais partneriais ir dalininkais. Tai, kad Programos tikslas ir rezultatai pagrįsti visuomenės ir darbo rinkos poreikiais vienbalsiai patvirtino socialiniai partneriai, atvykę į susitikimą su ekspertų grupe. Pagirtina, kad socialiniai partneriai teigia aktyviai dalyvavę diskusijose, apklausose ir parengiamajame Programos etape, ko pasigęsta ankstesnės programos rengėjų bendradarbiavime su socialiniais partneriais. Be to, teigiamai vertintinas ir faktas, kad LMTA iniciatyva pastaruoju metu buvo surengta įvairių renginių, simpoziumų, diskusijų, siekiant išsiaiškinti realius rinkos poreikius ir inovatyvias šiuolaikinio aktoriaus rengimo tendencijas, į tai atsižvelgta rengiant naująją Programą.

Ši Programa – vienintelė antrosios pakopos vaidybos programa Lietuvoje. Be to ji užtikrina LMTA vykdomą trečiosios pakopos studijų tęstinumą. Programos unikalumu įvardinamas „meninio tyrimo, kuris yra atliekamas praktiškai ir per praktiką ir kurio galutinis rezultatas yra meno kūrinys, parengimas ir įgyvendinimas“ (Priedas Nr. 2) yra neabejotinai reikšminga Programos savybė. Iš dalies, praktiniai meniniai tyrimai Lietuvoje tebėra naujovė, bet Vakarų šalyse, ypač Skandinavijoje, rengiant teatro profesionalus, meniniai tyrimai yra

sėkmingai vykdomi jau ne pirmus metus. Tai, kad panašių programų esama daugelyje Vakarų šalių aukštosiose mokyklose rodo, kad Programa yra aktuali, šiuolaikiška. Programos rengėjai susitikimo metu pripažino, kad būtina perimti gerą patirtį ir megzti glaudžius bendradarbiavimo ryšius su panašias programas turinčiomis kitų šalių aukštosiomis mokyklomis. Taip pat rekomenduotina ieškoti bendradarbiavimo galimybių ir su panašią praktiką turinčiomis meno mokyklomis Lietuvoje. Susitikimo metu paaiškėjo, kad Programos rengėjų grupės, dėstytojų ir socialinių dalininkų samprata apie praktika paremtus meninius tyrimus kol kas nėra vieninga. Programos vykdytojams būtina studijų proceso eigoje iškristalizuoti aiškia meninio tyrimo metodologiją.

Studijų rezultatai, apibrėžiami 14 punktų, atitinka Programos rūšį ir profesinius reikalavimus. Tačiau, atsižvelgiant į trumpesnę leidžiamą studijų trukmę (1,5 metų), studijų rezultatai yra labai ambicingi, t.y., per minimalų studijų laikotarpį siekiama maksimalių rezultatų. Programos apraše teigiama, kad didelis dėmesys bus skiriamas studentų pedagoginėms ir didaktinėms kompetencijoms ugdyti, bet tai neatsispindi nei Programos tikslė, nei studijų rezultatuose.

Kad tarpusavyje geriau derėtų Programos pavadinimas, numatomi studijų rezultatai, turinys ir suteikiama kvalifikacija rekomenduojama:

- 1) studijų rezultatų lentelėje tiksliai nurodyti, kokias pedagogines ar didaktines kompetencijas Programa ugdytų;
- 2) patikslinti kai kurių studijų rezultatų formuluotes, jas grindžiant pamatuojamumo kriterijumi. Apibrėžtumo reikalauja šie studijų rezultatai: 2.1 „pasitelkdamas *išlavintą* intelektą ir *plačią* erdudiciją“, 4.2 – „gebės *originaliai* plėtoti įgytas žinias“, 6.2 – „bus sukaupęs *išsamių* žinių“. 7.1 rezultatas „gebės integruoti žinias ir organizuotai spręsti meninius ir mokslinius uždavinius, *kurie gali būti sudėtingi, nauji ir nepažįstami, pagrįsti ribota informacija*“ yra neaiškus ir mažai susijęs su septinta dalykine kompetencija („Gebėjimas dirbti ir tobulėti savarankiškai, efektyviai ir atsakingai panaudoti savo asmeninį potencialą kuriant ir išnaudojant galimybes bei siekiant nuolatinio tobulėjimo“).
- 3) Programos tikslo apibrėžime „parengti aktorių, savarankišką kūrėją ir/ar tyrėją, gebantį realizuoti savo paties inicijuotą kūrybinį scenos menų projektą, paremtą individualiu aktualios problemos tyrimu, ir susikurti kūrybinės veiklos nišą“ – siūloma pagrįsti „ir/ar“ formuluotę, įvertinant tai, kad Programa negarantuoja galimybės rinktis būti kūrėju ar tyrėju.

Pagrindinės srities stiprybės:

1. Programos tikslas ir rezultatai suformuluoti atsižvelgiant į šiuolaikinės aktorių rengimo tendencijas ir ugdant kompetencijas, kurių reikalauja į laisvai samdomą aktorių orientuota šiuolaikinė teatro meno rinka.
2. Programos realizuojama meninio tyrimo koncepcija sukuria prielaidas aktorius kūrėjo praktiką grįsti teorine refleksija, taip užtikrinant savarankiškam kūrėjui svarbių kompetencijų ugdymą.

Pagrindinės srities silpnybės:

1. Įvertinant sutrumpėjusį Programos vykdymo laiką, Programos tikslas ir studijų rezultatai labai ambicingi ir išlieka rizika jų nepasiekti visa apimtimi.
2. Programos rengėjai ir socialiniai partneriai ne visada vienodai supranta vaidybos pedagoginių ir didaktinių kompetencijų ugdymo poreikį.
3. Programos tikslo formuluotė, priešingai Programos sandarai, suponuoja savarankiško kūrėjo ir tyrėjo kompetencijų ugdymą kaip dvi alternatyvas.

2.2. Programos sandara

Programos sandara atitinka formalius teisės aktų reikalavimus, reglamentuojančius tokias studijas. Pasirinkta minimali leistina studijų trukmė (1,5 metų) ir minimalus leistinas kreditų skaičius (90). Didžiąją dalį Programos kreditų sudaro magistro darbas (po 10 kreditų pirmame ir antrame semestruose ir 30 kreditų baigiamajame semestruose). Magistro darbo pirmojoje ir antrojoje dalyse (Magistro darbas 1 ir Magistro darbas 2) taip pat skaitomos paskaitos, vyksta seminarai ir pratybos. Neskaitant magistrinio darbo Programą sudaro 4 moduliai, kiekvienas turintis po 10 kreditų, išdėlioti po du pirmą ir antrą semestrą. Taigi, visuose semestruose dalykai išdėstyti tolygiai, po 30 kreditų kiekviename. Tokia Programos sandara atrodo koncentruota ir tikslinga, tačiau Programos rengėjams vertėtų apsvarstyti, ar pasirenkamų modulių nebuvimas netaps kliūtimi tiems studentams, kuriuos motyvuotų labiau individualizuotos studijos.

Tai, kad studentai jau studami į Programą privalės pateikti meninio tyrimo projektą ar idėją dar labiau sukonzentruoja studijas. Studentai skatinami nuosekliai plėtoti savo projektą ir pasiekti gerą rezultatą. Programos sandara įtikina, kad pradinę idėją studentas galės išvystyti per magistro darbo etapus ir kartu per kitus 4 modulius. Taip užtikrinama, kad Programoje bus parengtas savarankiškas kūrėjas, gebantis realizuoti savo paties inicijuotą projektą ir susikurti kūrybinės veiklos nišą – kaip ir numato Programos tikslas.

Mažiau aišku, kaip bus pasiektas kitas Programos tikslas – parengti kūrėją tyrėją, kūrybinį projektą pagrindžiantį individualiu aktualios problemos tyrimu. Čia Programos dalykų balansas

ne visur atrodo tinkamas. Nors Programos tikslas aiškiai akcentuoja kūrybinį tyrimą, modulis „Šiuolaikiniai aktorių ugdymo principai“ nėra tiesiogiai susijęs su šiuo tikslu, nors dėl didelio kreditų skaičiaus šis modulis sudaro beveik ketvirtadalį Programos ir yra privalomas visiems. Šis modulis yra pedagoginis, jame akcentuojamas aktorių ugdymas ir edukacija. Modulyje „Vaidybos metodai ir technikos“ taip pat akcentuojama pedagogika, o ne tyrimas – pavyzdžiui, pasirinkta egzamino forma – pamoka. Diskusijų su Programos dėstytojais metu taip pat buvo pastebėta ugdymo, edukacijos (netgi terapijos) svarba bendroje Programos vizijoje, o kūrybinio tyrimo supratimas buvo neapibrėžtas ir visų suprantamas skirtingai.

Ankstesniame Programos vertinime buvo nurodyta silpnybė – nepakankamas programos skirtumas nuo bakalauro lygio studijų. Naujosios Programos apraše yra aiškiai nurodyta ir apibrėžta, kuo antrosios pakopos programa skiriasi nuo pirmosios. Pokalbių metu šiuos skirtumus taip pat akcentavo ir aiškiai apibrėžė dėstytojai. Galima teigti, kad visi moduliai yra turinio požiūriu kokybiškai aukštesnio probleminio ir inovacinio lygmens. Svarbiausi skirtumai nuo bakalauro lygmens būtų šie: pirma, Programoje akcentuojamas savarankiškas kūrėjas (visą studijų laiką plėtojamas pasirinktas individualus projektas, Magistro darbas); antra, akcentuojamas gebėjimas savarankiškai įgyvendinti savo kūrybinį projektą (Kūrybinio projekto organizavimas, Magistro darbas); trečia, akcentuojami edukaciniai ir taikomojo teatro gebėjimai ir veikla (Šiuolaikiniai aktorių ugdymo principai, Aktorius šiuolaikinio teatro formose); galiausiai, siekiama teorinių žinių ir praktinių gebėjimų vienovės (Vaidybos metodai ir technikos, Aktorius šiuolaikinio teatro formose, Magistro darbas).

Klausimą kelia, kaip Programoje pavyks pasiekti „savarankiško tyrėjo“ kompetencijas (Apraše akcentuojama, kad magistrantūros lygmens studijos išsiskirs ruošdamos „savarankišką kūrėją ir/ar tyrėją“). Savarankiškas tyrėjas arba kūrėjas tyrėjas būtų labai svarbus Programos aukštesnio lygmens įrodymas, tačiau kyla grėsmė, kad Programoje nėra pakankamai mokoma tyrimų ir nebus užtikintos tyrėjo kompetencijos kaip lygiavertės meninėms kūrybinėms kompetencijoms. Sprendžiant iš modulių aprašų, akademinis tyrimas yra pristatomas tik 8 pirmosiose dalyko „Magistro darbas“ paskaitose (iš viso 16 valandų), o vienintelis tyrimas, kurį studentai daro – tai magistrinis projektas. Tai nėra pakankama siekiant išugdyti tyrėjus, ypač jei jie neatsinešė panašių kompetencijų iš bakalauro studijų.

Programos sandara pagrįsta moduline sistema – visi krypties studijų moduliai yra didelės apimties – po 10 kreditų, juose sudedami skirtingų dėstytojų segmentai: teorinės paskaitos, individualios paskaitos, seminarai, praktikumai, pratybos. Galima tikėtis, kad tokia modulių sistema leis efektyviai ir tiesiogiai sieti teoriją su praktika: beveik visuose moduluose (išskyrus Kūrybinio projekto organizavimą) teorinės paskaitos yra derinamos su pratybomis. Pokalbių

metu paaiškėjo, kad numatyti Programos dėstytojai supranta idėją, kaip moduluose praktiniai ir teoriniai dalykai pratęs vienas kitą.

Vis dėlto, kaip ir ankstesnėje programoje, išlieka grėsmė, kad pačių studentų moksliniai ir tyrimų gebėjimai ir kompetencijos bus lavinamos per mažai. Dalyvavimas teorinėse paskaitose ir aktyvumas seminaruose dar nereiškia, kad studentas automatiškai išmoks pats rinkti literatūrą, atlikti tyrimą, konstruoti teorinį tekstą, o juo labiau derinti tyrimus su menine praktika. Programa yra parengta ruošti išsilavinusį aktorių, bet vargu ar tai tas pats kas „kūrėjas-tyrėjas“.

Pagrindinės srities stiprybės:

1. Aiški orientacija į aukštesnio lygmens kompetencijas, lyginant su pirmosios pakopos studijomis.
2. Pasiekta praktinių ir teorinių dalykų sinergija moduluose, į dėstymą įtraukiant teoretikus ir praktikus, derinant teorinę ir praktinę medžiagą ir užduotis.
3. Tikslingas susitelkimas į nuosekliai per studijų metus išplėtojamą savarankišką kūrybinį projektą.

Pagrindinė srities silpnybė:

1. Programos sandara ne iki galo nuosekliai suderinta su Programos tikslais, pagal kreditų proporcijas Programoje svarbesnis edukacinis (o ne tyrimo) aspektas.

2.3. Personalas

Svarbi Programos stiprybė yra dėstytojai: dauguma dėstytojų turi ilgametę pedagoginę patirtį, yra aktyvūs teatro menininkai ir teatro tyrėjai bei kritikai. Tikėtina, kad integruoti moduliai, kuriuose dėstys ir teoretikai, ir praktikai (tai būdinga visiems numatomiems kursams, gal mažiau tik modulyje „Šiuolaikiniai aktorių ugdymo principai“) leis išvengti ankstesnės programos vertinimo išvadose nurodyto trūkumo, t. y. meninės veiklos ir mokslinių tyrimų darnos stygiaus. Teoretikų ir praktikų darbas bendruose moduluose gali būti vertinamas kaip Programos galimybė sukurti naują sinergiją.

Naują galimybę sukuria ir tai, kad Programoje atsisakyta vieno kurso vadovo modelio. Tai leis išvengti pernelyg didelės priklausomybės nuo vieno menininko ir rinktis šiuolaikinei rinkai palankesnę lankstesnę savarankiško menininko ruošimo modelį. Tiesa, šios galimybės dar yra atviros, jos gali tapti stiprybėmis Programai pradėjus veikti.

Programoje dėsto aukščiausio lygio Lietuvos teatro menininkai. Kartu tai sukuria grėsmę, kad pasikartos ankstesniame vertinime išsakyta situacija, kai studentai yra įtraukiami į menininko kūrybinius projektus ir tampa sunku pasakyti, kur baigiasi studijos ir prasideda profesionalus darbas teatre. Vis dėlto, Programos kūrėjai pokalbiu metu įtikinamai paaiškino,

kad ši problema bus sprendžiama, pirma, atsisakius vieno kolektyvo, turinčio savo vadovą, antra, akcentuojant individualų kiekvieno studento projektą kaip svarbiausią studijų tikslą, galiausiai, studijų valdymą perleidžiant LMTA pedagogams (tarpininkams).

Programos dėstytojų skaičius yra didelis (ypač turint galvoje, kad tai tik 90 kreditų programa). Tai suteikia studentams pasirinkimą ir įvairovę. Be to, dar numatoma į kai kuriuos modulius kviestis menininkus ir užsienio dėstytojus. Kiekvienas Programos modulis turi savo koordinatorių, todėl tikėtina, kad labai įvairūs dėstytojai nenueis kiekvienas savo keliu (nors gali kilti sunkumų koordinuoti darbą, kai modulį dėsto 4 ar 6 dėstytojai).

Siekiant Programos studijų rezultatų, svarbi galimybė kviestis užsienio dėstytojus, ypač kai kalbame apie praktikas, kurios nėra įsigyvenusios Lietuvos teatre. Turint galvoje, kad pati kūrėjų tyrėjų ir kūrybinio tyrimo pakraipa nėra labai dažna Lietuvoje (o jos samprata nėra nusistovėjusi ir trūksta reikšmingų ir plačiai žinomų tokios kūrybinės praktikos pavyzdžių, sukurtų Lietuvoje), išplėsti ryšiai su užsienio mokyklomis būtini Programos vykdymui. Pokalbyje su dėstytojais taip pat buvo išreikštas pageidavimas sustiprinti mobilumą. Tikėtina, kad tai bus įgyvendinta, turint galvoje pokalbių su administracija metu nurodytus bendradarbiavimo tinklus (*Erasmus, NordPlus*).

Rengiant Programa daug vilčių yra dedama į LMTA meno doktorantūrą. Tikimasi, kad doktorantūroje studijuojantys menininkai ras būdą kaip sieti kūrybą ir tyrimą (LMTA meno doktorantūros tvarkos apraše numatomas tiriamasis ir kūrybinis darbas), o magistrantūros studijose tas modelis bus pritaikytas. Doktorantūros programos absolventai turėtų tapti ir svarbiais būsimais šios programos dėstytojais. Taigi, iš dalies Programos sėkmė priklausys nuo doktorantūros studijų veikimo ir efektyvumo. Šiuo metu dar nėra nė vieno meno doktorantūrą baigusio daktaro, o artimiausi gynimai numatomi 2018, todėl svarbu įvertinti, kaip ambicingi Programos sekiniai bus realizuoti iki to laiko.

Pagrindinė srities stiprybė:

Dauguma dėstytojų turi ilgametę pedagoginę patirtį, yra aktyvūs teatro menininkai ir teatro tyrėjai bei kritikai.

Pagrindinė srities silpnybė:

Programoje nėra dėstytojų, kurie sėkmingai sietų kūrybinę praktiką ir tyrimą savo veikloje, ir kurie būtų sukūrę reikšmingų kūrybine praktika pagrįstų tyrimų.

2.4. Materialieji ištekliai

Materialieji ištekliai, kuriais naudojasi *Vaidybos* programos studentai jau daugelį metų susilaukia didelės kritikos ir kritiškų ekspertų vertinimų. LMTA administracija pripažįsta, kad

būtina kuo greičiau pagerinti vaidybos studentų mokymosi sąlygas. Visos viltys dedamos į naujo studijų miestelio sukūrimą, kuris ateityje turėtų užtikrinti puikias studijų sąlygas. Tačiau kol ambicingi „miestelio“ planavimo darbai tėra projektinėje stadijoje, vyksta gana intensyvi senųjų patalpų renovacija, kuo ekspertai galėjo įsitikinti vizito metu.

Pagirtina, kad fakulteto administracija siekia, jog kiekvienas *Vaidybos* kursas turėtų atskirą nedidelę vaidybos užsiėmimams pritaikytą studiją, vadinamą „juodąją dėžę“. Apraše teigiama, kad vaidybos magistrantai naudosis keliomis patalpomis, esančiomis T. Kosčiuskos g. bei Akademijos Centrinuose rūmuose esančiu „Balkono teatru“. Susitikimo metu, administracija patikino, kad už ES struktūrinių fondų lėšas neseniai rekonstruota ir pilnai įrengta „Balkono teatro“ salė, bus pagrindine Programos studentų darbo erdve. Visomis patalpomis studentai gali naudotis faktiškai neribotai – tiek savaitgaliais, tiek švenčių dienomis, tačiau sunku garantuoti, ar studijų eigoje nekils sunkumų dėl „Balkono salės“ prieinamumo, nes tai reprezentacinė, bene geriausiai scenos technika aprūpinta salė, kurioje vyksta ir kiti LMTA renginiai. Taip pat iki galo neišspręstos studentų higienos sąlygos – „Balkono teatro“ kalbinti studentai teigė nesinaudojantys rūmuose esančiais dušais, o administracija negalėjo patikinti, jog jie tinkami naudoti.

Metodiniai ištekliai yra nuolat atnaujinami ir nesunkiai prieinami studentams. Studentai gali naudotis kompiuterizuotomis skaityklomis, kurių yra keletas. Jiems prieinama 18 elektroninių duomenų bazių, vaizdo įrašų saugyklos, kitų bibliotekų e-katalogai. Sąlygiškai nedidelės tikslinės lėšos bibliografiniams, vaizdo ir garso ištekliams bei natoms įsigyti institucijoje planuojamos centralizuotai (2015 m. – 12,4 tūkst. Eur), todėl neaišku, kokia jų dalis bus skirta šios Programos reikmėms. Kita vertus, sunku nustatyti, kiek studentai realiai naudojami visais šiais metodiniais ištekliais, o specializuota fakulteto skaitykla, nors pastaruoju metu pertvarkyta ir atnaujinta, nėra ilgalaikiam individualiam darbui pritaikyta vieta.

Iš Aprašo matyti, kad Programa studentų darbą sieks organizuoti griežtai Programos rėmuose, neužsimerinti apie galimybę dirbti „už programos ribų“, o tiksliau, teatruose „kuriems vadovauja programą vykdančio personalo nariai“. Tai, kaip vieną didžiausių trūkumų įvardino ankstesnė ekspertų grupė, pateikusi išvadą, kad „išteklių bazė yra padalyta ir lieka neaiškios ribos tarp darbo pagal programą ir už jos ribų“. Naujojoje Programoje išteklių bazė ir studijų procesas koncentruojasi tik Akademijos patalpose, neminima galimybė Programą vykdyti teatruose už Akademijos ribų. Priede prie Aprašo ekspertams pateiktas perspektyvinis materialiosios bazės gerinimo planas labiau atspindi bendruosius Akademijos užmojus gerinti studijų bazę, įgyvendinti nuo 2012 m. planuojamo LMTA miestelio viziją.

Pagrindinė srities stiprybė:

1. Nepaisant itin ribotų išteklių, fakultetas sistemiškai investuoja į vaidybos aikštelių įrengimą ir pritaikymą studijų procesui, o šios Programos studentams sudaryta išskirtinė galimybė naudotis geriausiai įrengta LMTA teatro erdve – „Balkono teatru“.

Pagrindinės srities silpnybės:

1. Centralizuotai valdomi ištekliai bibliotekos fondų atnaujinimui nesudaro sąlygų sistemiškai planuoti Programai reikalingų knygų, vaizdo ir garso įrašų įsigijimą.
2. Nežiūrint pastangų kosmetiškai renovuoti patalpas, išlieka pavojus, kad tik minimalius reikalavimus tenkinanti techninė materialinė bazė studentus vers ieškoti geresnių repeticijų sąlygų už Akademijos, kaip buvo įprasta anksčiau.

2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas

Priėmimo konkurse studijuoti Programoje gali dalyvauti asmenys, turintys teatro ir kino arba šokio studijų krypties bakalauro arba profesinio bakalauro laipsnį. Konkursinis balas skaičiuojamas iš stojamojo egzamino (svertinis koeficientas 0,6), pirmosios studijų pakopos pasiektų studijų rezultatų vidurkio (0,2) ir motyvacinio pokalbio (0,2). Svarbiausia stojamojo egzamino sudedamoji dalis – būsimo meninio tyrimo projekto (apimtis – 5 psl.) pristatymas. Priėmimo į studijas rezultatai pagrįsti ir sudaro prielaidas atrinkti geriausiai pasirengusius ir labiausiai motyvuotus kandidatus.

Vertindami neakredituotą *Vaidybos* programą ekspertai pastebėjo ilgesnės trukmės dalinių studijų užsienyje pagal mainų programas trūkumą. Pastaruoju metu stebimas studentų mobilumas pagal Erasmus+ programą, tačiau dėl vaidybos studijų specifikos, Programos vykdytojai ir administracija laikosi nuomonės, jog studentai negali išvykti ilgesniam nei šešių savaičių laikotarpiui. Nepaisant to, kad trumpalaikės dalinių studijų išvykos vaidybos studentams įprastesnės, nėra pagrindo apsiriboti tik jomis – Programos sandara sudaro visas sąlygas labiau individualizuoto mokymosi užsienyje iniciatyvoms, o semestro trukmės stažuotė gali būti puikus tokio mokymosi pavyzdys. Užuoat pirmenybę teikę trumpalaikio mobilumo galimybėms, pagrįstoms dalyvavimu trumpalaikiuose bendruose projektuose su partnerinėmis institucijomis, Programos vykdytojai turėtų atkreipti dėmesį į studentų mobilumo galimybes, kurias teikia ne tik LMTA inicijuotos Erasmus+ ar tarpinstitucinio bendradarbiavimo programos, bet ir tarpvalstybinės sutarys, numatančios stipendijas dalinėms studijoms ne ES šalyse. Būtina aktyviau skatinti studentų norą individualiai kaupti naują praktinę patirtį kitoje akademinėje ir net kultūrinėje aplinkoje taip turtinant Lietuvos scenos meną naujais vaidybos metodais ir patirtimis.

Programos vykdytojai įvertino ekspertų kritines pastabas dėl neaiškiai apibrėžtų studijuojamų dalykų vertinimo kriterijų ir galutinio vertinimo vykdytoje studijų programoje. Atnaujintos programos modulių vertinimo sandara daug aiškiau struktūruota, tačiau kriterijai dažnai nekonkretūs, o kai kurių pagrįstumas abejotinas. Nepagrįstas teorinių žinių vertinimas pagal lankomumą ir aktyvumą diskusijose (žr. Vaidybos metodai ir technikos, Aktorius šiuolaikinio teatro formose). Abejonių kelia aktyvus dalyvavimas diskusijoje, kai nenurodoma, ką studentas turėtų būti išstudijavęs, kad galėtų teminėje diskusijoje dalyvauti. Savarankiškos užduotys formuluojamos taip, kad sunku įvertinti, kiek laiko reikės joms atlikti, nenurodoma, kokia literatūra bus studijuojama. Nė viename modulio apraše nenumatytas laikas konsultacijoms, todėl kyla abejonių dėl to, kad studentams bus užtikrintas grįžtamasis ryšys. Moduluose, kuriuose numatytas rašto darbas, būtina nurodyti jo žanrą (referatas, esė, analizė), apimtį ir vertinimo kriterijus (pvz., Šiuolaikiniai aktorių ugdymo principai).

Programoje didelis dėmesys skiriamas meninio tyrimo kompetencijų ugdymui, kuris horizontaliai integruotas visuose studijų moduluose. Ambicingas tikslas stiprinti tyrimines kompetencijas neabejotinai yra didžiulis iššūkis Programos vykdytojams, ypač įvertinant tai, kad LMTA vyrauja meninė veikla, o tyrėjų dalis tarp akademinio personalo yra nepalyginamai mažesnė nei menininkų. Įgyvendinant šį tikslą Programos rengime aktyviai dalyvavo dviejų katedrų – Vaidybos ir režisūros ir Meno istorijos ir teorijos – dėstytojai. Pažymėtina, kad Programoje dalyvauja ir pirmosios kartos meno doktorantai, iš kurių tikimasi sinergijos tarp mokslo ir meno stiprinimo. Vis dėlto vizito metu buvo jaučiama, kad šiuo metu Programoje dalyvaujantys tyrėjai – didžia dalimi teatrologai – ir menininkai dar nesijaučia to paties etoso dalimi, skirtingai supranta meninio tyrimo koncepciją. Šiuos prieštaravimus rodo, pavyzdžiui, Magistro darbo apraše planuojama taikyti tyrimų metodologija, kurioje ryški orientacija į analitinį tyrimą, ir kai kurių menininkų įsitikinimas, kad meninis tyrimas – tai daug mažesnio analitiškumo lygio savos kūrybos refleksija.

Ankstesnio vertinimo ekspertų pastabą apie bendrą tyrimų kultūros stoką institucija turėtų priimti kaip nedviprasmišką įpareigojimą plėsti meninio tyrimo kompetencijų ugdymą ir visose antrosios pakopos studijų programose bei ieškoti būdų telkti tyrėjus ir menininkus bendrai veiklai. Aktyvi partnerystė su kitomis meninius tyrimus vykdančiomis institucijomis Lietuvoje ir užsienyje neabejotinai prisidėtų prie tyrimų kultūros kūrimo tokioje nedidelėje institucijoje kaip LMTA.

Pagrindinė srities stiprybė:

1. Kurso vadovo atsisakymas ir orientacija į savarankiško kūrėjo ugdymą.

Pagrindinės srities silpnybės:

1. Stokojama sisteminio požiūrio, kad dalinės studijos užsienyje turėtų tapti sudėtinu kokybiškų studijų elementu.
2. Neišgryninta, todėl skirtingų dėstytojų nevienodai suprantama Programos pasiekimų vertinimo sistema.
3. Silpna tyrimų kultūra ir su tuo susijusi rizika, jog ambicingi tikslai ugdyti meninio tyrimo kompetencijas nebus realizuoti tinkama apimtimi.

2.6. Programos vadyba

LMTA turi patvirtintą vidinę kokybės užtikrinimo sistemą, kurios pagrindą sudaro Akademijai adaptuota EFQM (Europos kokybės vadybos fondo tobulumo modelio) metodika, kokybės vadybos standarto ISO 9001 principai ir Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatos ir gairės. Vis dėlto susitikimai parodė, kad dar veikiausiai prireiks laiko, kol ši sistema peraugs į kokybės kultūrą institucijoje. Ne vienas susitikimo dalyvių teigė žinąs kokybės užtikrinimo procedūras, tačiau stokojo įsitikinimo, kad jų įgyvendinimas turėtų reikšmingos įtakos Programos tobulinimui. Kaip pavyzdį galima pateikti išsamų sąrašą institucijos patvirtintų studijų programų vertinimo rodiklių, tačiau, nors neakredituota *Vaidybos* programa, kaip pripažino administracijos atstovai, „signalizavo dėl formalių rodiklių“, neakreditavimo sprendimas Programos vykdytojams iš esmės buvo netikėtus. Pokalbiuose ne kartą nuskambėjo mintis, kad duomenų apie studijų programas rinkimas institucijoje formalizuotas, tačiau kaip ir kokie sprendimai jų pagrindu priimami, nėra aišku. Programos apraše minima, kad LMTA atliekamos periodinės studentų, absolventų, dėstytojų ir socialinių partnerių apklausos, tačiau pokalbiuose net dėstytojai abejojo, ar ši praktika reguliari. Šie pavyzdžiai rodo, kad, siekiant didinti priklausymo Programai jausmą, būtina įgalinti vidinį grįžtamąjį ryšį ir sprendimų komunikaciją. Įvertindami, jog Programos kūrėjai sutelktai dirbo ir kritiškai įvertino neakredituotos „Vaidybos“ studijų programos trūkumus, ekspertai turi pripažinti, jog naujai parengtos Programos apraše trūksta įrodymų, kad studijų proceso planavimas remtųsi išsamia institucinių studijų programų vertinimo rodiklių analize.

Remiantis ankstesne praktika, Programos kokybe rūpinsis jungtinis studijų programos komitetas, kuris atsakingas už abiejų pakopų Vaidybos ir Teatro režisūros studijų programas. Programoje numatyta paskirti koordinatorę (dėst. Vestą Grabštaitę), tačiau ekspertams buvo paaiškinta, kad šis koordinavimas įsivaizduojamas kaip savotiška mentorystė. Žinant, kad numatyta koordinatorė yra jungtinio studijų programų komiteto narė, lieka abejonių dėl papildomų funkcijų vienam komiteto nariui suteikimo. Ekspertų nuomone, jeigu šiomis funkcijomis siekiama veiksmingesnės studijų proceso stebėsenos, tikslingiau būtų siekti

aktyvesnio studentų įsitraukimo į studijų proceso organizavimą ir užtikrinti veiksmingą grįžtamąjį ryšį, o reaguojant į ankstesnių programos absolventų nenorą rekomenduoti šios programos kitiems, vertėtų pagalvoti apie aktyvią pačių studentų mentorystės programą.

Ketinamoje vykdyti Programoje atsisakyta tiek studentų, tiek ekspertų kritikuotos praktikos skirti kurso vadovą, atsakingą už visą mokymosi procesą ir įgyvendinantį kolektyvinius kūrybinius projektus. Reaguojant į išsakytą kritiką ketinamama pereiti prie kuratorystės, kuri leistų studentams konsultuotis dėl jų inicijuojamų ir vykdomų kūrybinių projektų realizavimo ir sudarytų sąlygas nuosekliai didinti sceninę patirtį. Vis dėlto Programos vykdytojai turėtų kritiškiau įvertinti tai, kad kurso vadovo atsisakymas natūraliai pareikalaus naujos lyderystės, be kurios meno studijos beveik neįmanomos. Pokalbiai su skirtingomis grupėmis vizito institucijoje metu parodė, kad yra net keletas dėstytojų, turinčių lyderystės ambicijų, bet kol kas jų programos vizija ne visada sutampa. LMTA ir fakulteto administracija turėtų ne tik sudaryti visas sąlygas reikštis naujiems lyderiams, bet ir sistemiškai investuoti į dėstytojų kvalifikacijos tobulinimą bei kūrybinės aplinkos gerinimą.

Itin centralizuotas finansinių išteklių valdymas LMTA gali tapti rimta priežastimi, dėl kurios perspektyvios iniciatyvos gali nesulaukti palaikymo. Nors Teatro ir kino fakulteto administracija pokalbio metu patikino, kad Programos vykdymo kaštai yra valdomi, faktas, jog ankstesnės programos vykdyme ekspertai išvelgė visą eilę trūkumų, kuriuos lėmė nepakankama institucinė parama šioms studijoms strateginiame lygmenyje, verčia ekspertus rekomenduoti šios Programos vykdymą susieti su aiškesne teatro studijų LMTA strategija, apimančia ne tik stebėseną, bet ir investicijas į plėtrą, ypač žmogiškojo kapitalo.

Programos rengime aktyviai dalyvavo socialiniai partneriai – teatrų vadovai ir viešųjų įstaigų, vykdančių scenos projektus, atstovai. Vizito metu susidarė įspūdis, kad į socialinių partnerių balsą kuriant naujos Programos koncepciją buvo atidžiai įsiklausyta. Anot jų, šiuolaikinis aktorius jau retai turi prabangą iš karto po studijų pradėti darbą nuolatinėje teatro trupėje – teatro rinką sudaro laisvai samdomi aktoriai, privalantys gebėti planuoti savo karjerą būtent tokiomis sąlygomis. Socialiniai partneriai kaip itin reikalingą įvertino Kūrybinio projekto organizavimo modulį, pripažindami, kad dažnai susiduria su vaidybos absolventais, neturinčiais elementarių teatro projektų vadybos pagrindų.

Ankstesnę „Vaidybos“ studijų programą rekomendavę neakredituoti išorės ekspertai ypač kritiškai vertino tai, kad socialiniai dalininkai negalėjo nurodyti „Vaidybos“ magistrantūros programos pridėamosios vertės rinkoje. Atnaujintą Programą socialiniai partneriai vertina teigiamai dėl aiškesnio skirtumo nuo pirmosios pakopos studijų, ypač ugdant aktoriaus savarankiškumą. Kartu teatrų ir scenos įstaigų atstovai sutartinai teigė matantys didžiulį poreikį pereiti nuo egzistencinio, prie socialiai aktyvaus teatro. Toks imperatyvas sunkiai galimas

realizuoti Programos viduje, todėl pareikalaus iš jos vykdytojų ieškoti būdų stiprinti diskusijų ir kritinio mąstymo kultūrą institucijoje.

Ankstesnės „Vaidybos“ studijų programos vadyba susilaukė nemažai kritinių vertinimų tiek iš studentų, tiek iš ekspertų dėl nepakankamos vidinės ir išorinės komunikacijos. Nepaisant administracijos atstovų įsitikinimo, esą tokiai komunikacijai efektyviausiai pasitelkiami socialiniai tinklai, vertėtų aktyviau išnaudoti ir institucinę interneto svetainės fakulteto puslapį, kuriame itin trūksta informacijos apie fakulteto veiklą.

Po neigiamo ankstesnės programos vertinimo vyko daug diskusijų su tikslinėmis grupėmis. Reikėtų užtikrinti, kad ši praktika su nauja programa neišnyktų ir peraugtų į tvarią diskusijų kultūrą.

Pagrindinė srities stiprybė:

1. Aktyvus socialinių partnerių įsitraukimas į Programos koncepcijos formavimą ir išgirstas jų balsas.

Pagrindinės srities silpnybės:

1. Nepakankamas grįžtamasis ryšys ir sprendimų, priimtų remiantis Programos vykdymo rodikliais, komunikacijos stoka.
2. Programos komiteto ir numatomo Programos kuratoriaus funkcijų dubliavimas ir nepakankamas numatomas studentų įtraukimas į kokybės užtikrinimo procesą.

III. REKOMENDACIJOS

- 1.1. Nedviprasmiškai apibrėžti, ar Programa numato vaidybos pedagoginių ar didaktinių kompetencijų ugdymą ir, jeigu numato, – kokia apimtimi.
- 1.2. Patikslinti studijų rezultatų formuluotes, vadovaujantis rezultatų pamatuojamumo kriterijumi.
- 1.3. Patikslinti ketinamų ugdyti kūrybinių ir tyriminių kompetencijų santykį Programos tikslo formuluotėje.
- 1.4. Siekiant užtikrinti grįžtamąjį ryšį studentams, dalykų aprašuose numatyti laiką konsultacijoms.
- 1.6. Užtikrinti reguliarių bibliografinių, vaizdo ir garso įrašų, reikalingų Programos vykdymui, atnaujinimą.
- 1.7. Diegti institucinės paramos dėstytojų didaktinių kompetencijų ugdymui sistemą.
- 1.8. Akademijos lygiu pradėti įgyvendinti meninių tyrimų plėtros priemonės.
- 1.9. Diegti sisteminių požiūrį į dalines studijas užsienyje kaip svarbų tarptautinio lygio studijų kokybės elementą.
- 1.10. Užtikrinti efektingą studijų programos komiteto veiklą, orientuotą į horizontalių ryšių tarp Programos dalininkų plėtrą ir savalaikį problemų sprendimą.
- 1.11. Gerinti vidinę ir išorinę su Programa susijusių veiklų komunikaciją.

IV. Apibendrinamasis įvertinimas

Lietuvos muzikos ir teatro akademijos ketinama vykdyti studijų programa *Vaidyba* vertinama teigiamai.

Eil. Nr.	Vertinimo sritis	Srities įvertinimas, balai
1	Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai	3
2	Programos sandara	3
3	Personalas	3
4	Materialieji ištekliai	2
5	Studijų eiga ir jos vertinimas	2
6	Programos vadyba	2
	Iš viso:	15

1-Nepatenkinamai (yra esminių trūkumų, kuriuos būtina pašalinti)

2-Patenkinamai (tenkina minimalius reikalavimus, reikia tobulinti)

3-Gerai (sistemiškai plėtojama sritis, turi savitų bruožų)

4-Labai gerai (sritis yra išskirtinė)

Grupės vadovas: doc. dr. Valdas Jaskūnas

Grupės nariai: doc. dr. Nomedą Šatkauskienė
doc. dr. Edgaras Klivis